

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ**

ΓΔ Αναφορών & Θεσμικής Υποστήριξης

Δ/νση Αναφορών & Δημοσιότητας

Τμήμα Αναφορών & Εκθέσεων

Ελ. Βενιζέλου (Πανεπιστημίου) 25 - 27 Αθήνα,

ΤΚ: 10564

Πληροφορίες: Ιωάννης Τριανταφύλλου

Τηλ.: 210 33 38 915

Email: i.triantafyllou@minfin.gr

ΠΡΟΣ: Υπηρεσία Συντονισμού

ΚΟΙΝ: Γραφείο Αναπληρωτή Υπουργού

Ιδίου Υπουργείου

ΘΕΜΑ: Απάντηση επί της 1735/21.11.2024 ερώτησης κοινοβουλευτικού ελέγχου.

Σχετ.: Το από 22.11.2024 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του Γραφείου Αναπληρωτή Υπουργού

Σε απάντηση του ως άνω σχετικού, παραθέτουμε κατά λόγο αρμοδιότητας τα κάτωθι:

Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» (ΕΣΑΑ) εγκρίθηκε στις 13 Ιουλίου 2021 από το Συμβούλιο Οικονομικών Δημοσιονομικών Θεμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ecofin), με αρχικό προϋπολογισμό 30,5 δισ. Ευρώ. Στις 8 Δεκεμβρίου 2023 εγκρίθηκε η αναθεώρηση του Σχεδίου, σύμφωνα με την οποία οι συνολικοί ευρωπαϊκοί πόροι από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ) για την Ελλάδα ανέρχονται πλέον σε 36 δις ευρώ εκ των οποίων 18,22 δις για επιχορηγήσεις και 17,7 δις για το δανειακό πρόγραμμα. Το αναθεωρημένο Σχέδιο περιλαμβάνει 178 Δράσεις, 76 εκ των οποίων μεταρρυθμίσεις, καταναμημένες στους 4 πυλώνες, Πράσινη Μετάβαση, Ψηφιακή Μετάβαση, Απασχόληση-Δεξιότητες-Κοινωνική Συνοχή, Ιδιωτικές επενδύσεις και μετασχηματισμός της οικονομίας που συνθέτουν 18 επιμέρους Άξονες, καθώς και στο νέο κεφαλαίο REPowerEU.

Σχεδιασμός και έγκριση του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας:

Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» σχεδιάστηκε ώστε:

- Να είναι εναρμονισμένο με τις προτεραιότητες και τους στόχους του Καν. (ΕΕ) 2021/241 για τη θέσπιση του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και των στόχων της ΕΕ για ταχύτερη μετάβαση προς ένα πράσινο και ψηφιακό μοντέλο ανάπτυξης, περιλαμβάνοντας τη δέσμευση για 38% των πόρων του σε περιβαλλοντικούς στόχους και 22% των πόρων του σε ψηφιακούς στόχους, ξεπερνώντας και τους στόχους που θέτει ο κανονισμός του Ταμείου.
- Να ικανοποιεί τις σχετικές συστάσεις για την χώρα μας που δημοσιοποιεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (Country Specific Recommendations- European Semester), σε ό,τι αφορά στις προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις και τις αναγκαίες για την έγκαιρη ολοκλήρωσή τους

επενδύσεις, προσθέτοντας μάλιστα επιπλέον ακόμη πιο φιλόδοξες μεταρρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό του κράτους που αποτελούν διαρθρωτικές εκκρεμότητες δεκαετιών.

- Να ευθυγραμμίζεται με τις αρχές και τις προτάσεις της έκθεσης της επιτροπής Πισσαρίδη για την ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας.

Ο σχεδιασμός του ήταν αποτέλεσμα της εντατικής συνεργασίας όλων των Υπουργείων με τη συμμετοχή και του Συμβουλίου Εθνικών Εμπειρογνομώνων, δημόσιας διαβούλευσης, ουσιαστικού διάλογου και διαβούλευσης με κοινωνικούς εταίρους και φορείς της αγοράς ώστε να ενσωματωθούν στο ΕΣΑΑ οι προτάσεις τους σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις και τις επενδύσεις. Υποστηρίχθηκε δε από δύο από τις μεγαλύτερες συμβουλευτικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην χώρα, κατ'εφαρμογή προβλέψεων του άρθρου 32 του Ν.4412/2016 (παρ.2, περ. γ').

Η υψηλή ποιότητα και η πληρότητα του σχεδιασμού του Ελληνικού Σχεδίου αποδείχθηκαν στην πράξη, τόσο από την ταχύτητα ολοκλήρωσης και κατάθεσής του, όσο και από την ταχύτητα έγκρισής του. Το ελληνικό σχέδιο ήταν το 2^ο που κατατέθηκε προς έγκριση και μόλις το 3^ο που εγκρίθηκε από το ECOFIN μεταξύ των αντίστοιχων σχεδίων των 27 κρατών-μελών.

Λίγες εβδομάδες πριν την έγκρισή του από το ECOFIN, στις 17.6.2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε δημοσιοποιήσει την θετική της αξιολόγηση για το Ελληνικό Σχέδιο, με βάση τα κριτήρια που καθορίζονται στον κανονισμό RRF. Στην ανάλυση της Επιτροπής εξετάστηκε κατά πόσο οι επενδύσεις και οι μεταρρυθμίσεις του Σχεδίου της Ελλάδας στηρίζουν την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, συμβάλλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων που εντοπίζονται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και ενισχύουν το αναπτυξιακό δυναμικό της, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την οικονομική και κοινωνική ανθεκτικότητά της. Το συμπέρασμα της αξιολόγησης ήταν ότι το Σχέδιο αποτελεί μια ολοκληρωμένη και επαρκώς ισορροπημένη απάντηση στην οικονομική και κοινωνική κατάσταση της Ελλάδας, η οποία συμβάλλει κατάλληλα και στους έξι πυλώνες του κανονισμού RRF. Επιπλέον, από την αξιολόγηση διαπιστώνεται ότι κανένα από τα μέτρα που περιλαμβάνονται στο σχέδιο δεν βλάπτει σημαντικά το περιβάλλον, σύμφωνα με τις απαιτήσεις που καθορίζονται στον κανονισμό RRF, καθώς και ότι τα συστήματα ελέγχου που εφαρμόζει η Ελλάδα θεωρούνται επαρκή για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης. Η θετική αξιολόγηση αντανακλάται και στις ιδιαίτερα θετικές δηλώσεις τόσο της Προέδρου της Επιτροπής, όσο και του αρμόδιου εκτελεστικού Αντιπροέδρου και του αρμόδιου Επιτρόπου.

Εφαρμογή και μέχρι σήμερα υλοποίηση του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας:

Το Ταμείο Ανάκαμψης είναι ξεκάθαρα ένα διαφορετικό χρηματοδοτικό εργαλείο από τα μέχρι σήμερα γνωστά αναπτυξιακά προγράμματα που έχει διαχειριστεί η χώρα:

- **Ως προς την πηγή χρηματοδότησης:** Η Ευρώπη για πρώτη φορά βγήκε σε δανεισμό προκειμένου να αντλήσει πόρους που στη συνέχεια διοχέτευσε ως δάνεια στα κράτη μέλη.
- **Ως προς το εύρος της στόχευσής του:** Το Ταμείο Ανάκαμψης συνδυάζει επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις, οι οποίες σχετίζονται με τις επενδύσεις αλλά αφορούν και συνολικά την ανθεκτικότητα της οικονομίας και τον εκσυγχρονισμό του κράτους, οι οποίες αποτελούν διαρθρωτικές εκκρεμότητες δεκαετιών.

- **Ως προς τον τρόπο λήψης των ευρωπαϊκών πόρων:** αποτελεί εργαλείο που πληρώνει βάσει επιδόσεων (performance based), και όχι βάσει πιστοποιημένων δαπανών. Αυτό σημαίνει ότι η ροή χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση προς την χώρα έχει συνδεθεί με συγκεκριμένα και συμφωνημένα ορόσημα και στόχους που αφορούν στην πρόοδο υλοποίησης των επενδύσεων και των μεταρρυθμίσεων και όχι στην υλοποίηση δαπανών. Από την επίτευξη αυτών των στόχων και οροσήμων κρίνεται και αξιολογείται η πορεία υλοποίησης και εκταμιεύονται οι πληρωμές. Όχι από την υπό στενή έννοια απορρόφησης δαπανών, όπως είναι ο κανόνας σε άλλα αναπτυξιακά κονδύλια.
- **Ως προς τον χρόνο υλοποίησης,** καθώς οι προγραμματισμένες δράσεις πρέπει να ολοκληρωθούν ταχύτερα από κάθε άλλη φορά. Πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί έργα και επενδύσεις μέχρι το τέλος του 2026.
- **Ως προς την χωροθέτηση των πόρων:** Η κατανομή των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης γίνεται σε επίπεδο κράτους-μέλους και όχι σε επίπεδο Περιφέρειας. Και αυτό γιατί το ΤΑΑ αποσκοπεί στη διασφάλιση της ανθεκτικότητας της οικονομίας συνολικά.
- **Ως προς την ομοιομορφία με τα υπόλοιπα Εθνικά Σχέδια:** κάθε κράτος υπέβαλε το δικό του σχεδιασμό, πρότεινε τα δικά του ορόσημα και στόχους, τους δικούς του τρόπους πιστοποίησης και διασφάλισης της ολοκλήρωσης των οροσήμων και τον δικό του χρονοπρογραμματισμό ως προς τα αιτήματα πληρωμής, το ύψος των δόσεων των εκταμιεύσεων και τα ορόσημα που αντιστοιχούν σε κάθε αίτημα. Όλα αυτά αποτέλεσαν επίσης αντικείμενα της αξιολόγησης του κάθε Σχεδίου.

Γίνεται αντιληπτό ότι οι ιδιαιτερότητες αυτές επηρεάζουν σημαντικά τον τρόπο υλοποίησης των δράσεων, αλλά και τον τρόπο παρακολούθησης και διαχείρισης του εθνικού Σχεδίου. Η ανάγκη παρακολούθησης οροσήμων και όχι δαπανών, στρέφει την προσοχή στα ποιοτικά και ποσοτικά, αντί για τα λογιστικά αποτελέσματα, ενώ η εθνική ιδιομορφία του κάθε Σχεδίου, καθιστά ασκοπες τις άμεσες συγκρίσεις μεταξύ οροσήμων μεταξύ κρατών – μελών.

Υλοποίηση Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (στοιχεία 22/11/2024)

Παρά την ανομοιομορφία των Σχεδίων των κρατών μελών σε επίπεδο συνολικών μεγεθών ως ποσοστό του ΑΕΠ της κάθε χώρας μπορούν να γίνουν αξιόπιστες συγκρίσεις:

- Το 2021 η Ελλάδα εξασφάλισε €30,5 δις, ήτοι το μεγαλύτερο ποσό ως ποσοστό του ΑΕΠ από οποιαδήποτε άλλη χώρα στην Ευρώπη (16,7% του ΑΕΠ, έναντι κάτω του 15% τα αμέσως επόμενα κράτη).
- Με την αναθεώρηση του Εθνικού Σχεδίου ο προϋπολογισμός ύψους 36 δις ευρώ, αντιστοιχεί σε 19,7% του ΑΕΠ του 2021 και παραμένει 1η ανάμεσα στα 27 Κράτη-Μέλη ως προς τους πόρους που εξασφάλισε βάσει του ΑΕΠ του 2021.
- Και με όρους ΑΕΠ 2023, η Ελλάδα παρεμένει 1η χώρα ως προς τους πόρους που έχει εξασφαλίσει καθώς αντιστοιχούν στο 16,3% του ΑΕΠ του 2023.

Πορεία Υλοποίησης του ΤΑΑ

- **Αιτήματα πληρωμής:** Η Ελλάδα βρίσκεται στον στενό πυρήνα των χωρών που έχουν υποβάλει 4 και περισσότερα αιτήματα πληρωμής. Συγκεκριμένα, 2 χώρες (Ιταλία και Πορτογαλία) έχουν υποβάλει το 6ο αίτημα, 1 επιπλέον (η Κροατία) έχει υποβάλει το 5ο, ενώ η Ελλάδα και άλλες 2 χώρες (Σλοβακία και Ισπανία) έχουν υποβάλει 4 αιτήματα πληρωμής. Η υποβολή του 5ου αιτήματος έχει προγραμματιστεί να γίνει τον Δεκέμβριο 2024.

- **Εκταμιεύσεις:** Από τα 36 δις ευρώ που αναλογούν στην Ελλάδα έχουν ήδη εισπραχθεί 18,2 δις ευρώ δηλαδή πάνω από το μισό (50,7%) των πόρων που αναλογούν στη χώρα. Με αυτό το ποσοστό, η Ελλάδα είναι 1η ως προς τους πόρους που έχει εκταμιεύσει ως ποσοστό του ΑΕΠ 2023 (8,3% του ΑΕΠ 2023), ενώ βρίσκεται στην έκτη θέση μεταξύ των 27 κρατών μελών όσον αφορά τις εκταμιεύσεις ως ποσοστό του συνολικού προϋπολογισμού του Σχεδίου της.
- **Εκπλήρωση Οροσέμων:** Η Ελλάδα έχει εκπληρώσει 107 ορόσημα και στόχους δηλαδή το 28% του συνόλου. Το ποσοστό αυτό ξεπερνά τον μέσο όρο επίτευξης των 27 κρατών μελών (24%, 1.705 εκπληρωμένα από το σύνολο των 7.126 οροσέμων και στόχων).
- **Απορροφήσεις:** Το ζήτημα των δαπανών των δράσεων του Σχεδίου δεν αποτελεί κριτήριο για την αξιολόγηση της πορείας υλοποίησης από την Επιτροπή, ούτε κριτήριο για εκταμίευση πόρων, όπως αναλύθηκε ανωτέρω. Ωστόσο, τα στοιχεία πληρωμών ανά σκέλος του Σχεδίου έχουν ως εξής:
  - Ως προς το σκέλος των επιχορηγήσεων:
Οι επιχορηγήσεις του Ταμείου Ανάκαμψης έχουν προϋπολογισμό 18,22 δις ευρώ. Για την υλοποίηση των Δράσεων του Σχεδίου, έχουν ενταχθεί 807 έργα και δέσμες έργων ύψους 22,83 δις ευρώ. Οι πληρωμές ανέρχονται σε 7,16 δις ευρώ, που αντιστοιχούν σε ποσοστό απορρόφησης 31,4% επί του προϋπολογισμού των ενταγμένων έργων.
  - Ως προς το σκέλος των δανείων:
Οι δανειακοί πόροι του Ταμείου Ανάκαμψης αντιστοιχούν σε 17,7 δις, από τα οποία τα 15,4 δις κατευθύνονται σε πρόγραμμα χαμηλότοκου δανεισμού επιχειρήσεων, το 1 δις σε εγγυοδοτικό πρόγραμμα για μικρομεσαίες επιχειρήσεις και πλατφόρμα ιδίων κεφαλαίων Equity platform, ενώ το 1,3 δις πρόκειται να διοχετευθεί στα δανειακά προγράμματα για τη στέγαση (Σπίτι μου II και Αναβαθμίζω το Σπίτι μου) τα οποία έχουν προταθεί προς ένταξη στο Σχέδιο.
Στο πλαίσιο του δανειακού προγράμματος για τις επιχειρήσεις, έχουν υπογραφεί 362 δανειακές συμβάσεις ύψους 13,47 δις ευρώ από τα οποία 5,8 δις ευρώ είναι δάνεια του Ταμείου Ανάκαμψης. Το μεσοσταθμικό επιτόκιο των δανείων ανέρχεται σε 1,98% και η μέση διάρκεια αποπληρωμής είναι τα 14 χρόνια. Το ποσοστό κεφαλαίων (δάνεια ΤΑΑ, δάνεια Τραπεζών, εκτίμηση ιδιωτικής συμμετοχής) που έχουν διοχετευθεί στην αγορά από τα συμβασιοποιημένα δάνεια ανέρχεται σε 41,33%.

Αξιολογήσεις της πορείας Υλοποίησης του Ταμείου Ανάκαμψης

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην έκθεσή της για την Πορεία Υλοποίησης του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας προς το Συμβούλιο και το Ευρωκοινοβούλιο (Οκτώβριος 2024), κρίνει θετικά την πορεία υλοποίησης του ελληνικού Σχεδίου, αναφέροντας τα εξής: «Με τέσσερα ολοκληρωμένα αιτήματα πληρωμής, η υλοποίηση του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRP) της Ελλάδας εξελίσσεται κανονικά (is underway) και είναι σαφές ότι για την έγκαιρη ολοκλήρωση, οι προσπάθειές θα πρέπει να ενισχυθούν ακόμη περισσότερο.»

Η Τράπεζα της Ελλάδος, στην έκθεσή της για τη Νομισματική Πολιτική 2023-2024, και ειδικότερα στο κεφάλαιο V, κάνει εκτενή αναφορά στην υλοποίηση του ΤΑΑ, όπου κρίνεται ως ικανοποιητικός ο ρυθμός εκπλήρωσης των οροσέμων και στόχων και ο ρυθμός εισροής των εκταμιεύσεων, τόσο για τις επιχορηγήσεις όσο και για τα δάνεια. Ως προς τις καθυστερήσεις στις εκταμιεύσεις των πόρων του ταμείου προς τους τελικούς δικαιούχους, αυτές αναφέρονται ως μία από τις κοινές αδυναμίες και προκλήσεις για τις χώρες της Ευρώπης, καθώς παρουσιάζονται και τα αντίστοιχα στοιχεία σε ευρωπαϊκό πλαίσιο.

Επιπλέον, σε πρόσφατη έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδας (Note on the Greek Economy 22 Νοεμβρίου 2024) αναφέρεται ότι η Ελλάδα σημειώνει σημαντική πρόοδο σε σχέση με άλλες χώρες όσον αφορά τις εισροές του RRF, χάρη στην επιτυχημένη ολοκλήρωση των αντίστοιχων ορόσημων και στόχων. Μέχρι στιγμής, η Ελλάδα έχει λάβει 18,2 δισ. ευρώ από τον RRF (8,6 δισ. ευρώ για επιχορηγήσεις και 9,6 δισ. ευρώ για δάνεια), ποσό που αντιστοιχεί στο 51% του συνολικού πακέτου των 36 δισ. ευρώ, κατατάσσοντας τη χώρα μεταξύ των 5 πρώτων χωρών που υπερβαίνουν τον μέσο όρο της ΕΕ. Έχει ολοκληρώσει με επιτυχία το 28% των συνολικών ορόσημων και στόχων. Επιπλέον, η έκθεση αναφέρεται στην εκτέλεση του δανειακού σκέλους (υπογραφή συμβάσεων) σύμφωνα με το αρχικό χρονοδιάγραμμα.

Επισημαίνεται ότι το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, ως αρμόδιο για τον συντονισμό και την παρακολούθηση των δράσεων του Ταμείου Ανάκαμψης βρίσκεται σε συνεχή στενή συνεργασία με την Γενική Γραμματεία Συντονισμού και τα Υπουργεία Ευθύνης για την έγκαιρη, αποτελεσματική και ασφαλή υλοποίηση των δράσεων του προγράμματος, και την επίλυση τυχόν εμπλοκών που προκύπτουν.

Για τις περιπτώσεις αντικειμενικών δυσκολιών κατά την υλοποίηση των έργων, αξιοποιούνται οι προβλέψεις του Κανονισμού 2021/241 ΤΑΑ (άρθρο 21) για την αναθεώρηση των Εθνικών Σχεδίων. Στο πλαίσιο αυτό, εγκρίθηκε η αναθεώρηση του Σχεδίου τον Δεκέμβριο 2023, με την οποία αναπροσαρμόστηκαν στόχοι και ορόσημα με βάση τις προβλέψεις του Κανονισμού, ενώ υπάρχει συνεχής συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την υιοθέτηση αλλαγών προκειμένου να επιταχυνθεί η υλοποίηση των Δράσεων και να υπάρξει προσαρμογή στις συνθήκες της αγοράς. Κατά την αναθεώρηση του ΕΣΑΑ γίνεται αναπροσαρμογή προϋπολογισμών δράσεων όπου απαιτείται και αφαιρέσεις δράσεων που μεταφέρονται σε άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία για αντικειμενικούς τεχνικούς/διαχειριστικούς λόγους ή για λόγους δυσχερειών της αγοράς, ενισχύοντας παράλληλα τον προϋπολογισμό άλλων δράσεων για τις οποίες υπάρχει μεγάλη ζήτηση, για την πλήρη αξιοποίηση των διατιθέμενων πόρων. Συναφώς σημειώνεται ότι το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο στην πρόσφατη έκθεσή του για την υλοποίηση του ΤΑΑ το έτος αναφοράς 2023, αναφέρει τις αναθεωρήσεις των εθνικών σχεδίων ως ορθό μέτρο για την ευελιξία και την καλύτερη προσαρμογή των σχεδίων στη μεταβαλλόμενη συνθήκες.

Το Ταμείο Ανάκαμψης είναι ένα εργαλείο καταλυτικής σημασίας για την πορεία της ελληνικής οικονομίας, στα επόμενα χρόνια, αλλά και σε ό,τι αφορά στη μακροχρόνια, αναπτυξιακή της προοπτική. Η παρούσα φάση υλοποίησης είναι ιδιαίτερα απαιτητική και η υλοποίηση των έργων συνεχίζεται εντατικά, με ορίζοντα την επιτυχή πλήρη ολοκλήρωση του προγράμματος εντός της προθεσμίας που τίθεται από τον Κανονισμό ΤΑΑ.

Ο Διοικητής ΕΥΣΤΑ

Ορέστης Καβαλάκης